

Критичне оцінювання інтернет-ресурсів при вивченні природничих наук

Ніна Петрівна Дементієвська

В сучасній школі підручник і вчитель перестають бути виключними джерелами наукових знань про природу і суспільство. Учні отримують багато нової, різноманітної інформації з засобів масової інформації, телебачення, інтернету.

Державні освітні стандарти, програми предметів природничого циклу передбачають формування критичного мислення і навичок його використання, проте в державних документах не передбачений ні зміст такого навчання, ні система діагностування відповідних навичок, їх оцінювання. Педагогічні університети та інститути підвищення кваліфікації педагогічних працівників України не мають спеціальних курсів з формування критичного мислення в цілому і для критичного оцінювання ресурсів інтернету зокрема. В навчальних програмах з природничих навчальних дисциплін не вказані теми, в яких необхідно формувати в учнів такі вміння і навички, не відведений час для розвитку в учнів критичного ставлення до даних, розміщених в інтернеті, не розроблений інструментарій для перевірки статей і даних на їх достовірність. Вчителі використовують онлайн-ресурси для навчального експерименту, які розроблені і розміщені в інтернеті для реклами, часто містять помилки і недостовірні дані. Дослідницька діяльність учнів, пов'язана з використанням інтернету при підготовці навчальних наукових досліджень, зокрема, робіт Малої академії наук та написання рефератів не підкріплюється необхідністю перевірки сайтів на їх достовірність.

Проблема ефективного використання інтернет-ресурсів постає особливо гостро у сучасному світі з 2000 — х років у тісному зв'язку з розвитком інтернет-технологій Веб 2.0, коли практично будь-хто може публікувати дані і їх інтерпретацію в мережі.

В освітніх системах багатьох країн світу разом з розвитком інтернет-ресурсів освітянами ведеться кропітка робота з формування критичного ставлення

користувачів до відомостей, опублікованих у всесвітній мережі. Наприклад, у старших класах середньої школи Великобританії і на перших курсах американських коледжів масово викладають спеціалізований предмет «Критичне мислення» (Critical thinking).

Для формування навичок критичного оцінювання інтернет-ресурсів необхідні такі умови: сприятливий психологічний клімат та навчальний простір; вмотивованість вчителя; знання основних понять, технік, методики; вміння ідентифікувати і оцінювати рівень розвитку критичного мислення у себе і своїх вихованців.

При оцінюванні веб-сайту пропонується дотримуватись такої стратегії - навчитися вирізняти на сторінці формальні індикатори достовірності та застосовувати навички критичного мислення.

I. Формальні критерії (індикатори) оцінювання сайтів - ті які можна просто і легко виявити на сайті:

1. **Надійність джерела та/або автора веб-документу.** Сприяє довірі до сайту наведення інформації про рівень кваліфікації автора, його заслуги з теми статті, все, що вказує, що він може бути експертом в наведеному питанні.

2. **Основні ознаки надійності URL-адреси веб-сайту.** Користувачі мають знати про певну комбінацію літер в кінці доменного імені, наприклад, .gov – вказує на те, що це сайт державної установи; .edu – ознака освітніх установ, університетів; .com – використовується для комерційних організацій, які створені для отримання прибутку; .org – в основному, ознака неприбуткових організацій.

3. **Наявність дати створення сайту, дат розміщення матеріалів та оновлення сайту.**

4. **Наявність у статті слів узагальнюючого та оціночного характеру.** Слова узагальнюючого (всі, завжди, ніколи, ніхто, всім відомо, тощо) та оціночного (хороші, погані, найкращі, здорові, шкідливі, тощо) характеру не притаманні мові науковців, їх висновкам, навіть в популярних статтях.

5. **Граматичні та орфографічні помилки на сайті, явні помилки в інформації.**

II. Мисленнєві операції при аналізі сайтів (критичне мислення, навички мислення високого рівня, мета когнітивні знання - знання про закономірності мислення людей та про власне мислення) включають:

1. З'ясування причин, через які автор сайту публікує свою інформацію.
2. Виявлення перекрученої логіки; порушень логіки, аргументації.
3. Виявлення фактів та їх інтерпретації.
4. З'ясування неявних або прихованих мотивів розміщення інформації в інтернеті.
5. Виявлення статей з «прихованою пропагандою», рекламою.

Починати формувати в учнів відповідні навички потрібно з того моменту, як тільки вони самі починають подорожувати мережею інтернет. Такі навички важливо формувати поетапно, відповідно до віку учнів та можливостей класу. Це завдання не тільки і не стільки вчителів інформатики, а викладачів всіх без виключення предметів, особливо вчителів природничо-математичного циклу, оскільки такі навички відносяться до загальнонавчальних, необхідних для кожного сучасного учня, кожної сучасної людини, де б вона не працювала.

Бібліографія

1. Технології розвитку критичного мислення / Кроуфорд А., Саул В., Метью С., Макінстер Д. ; наук.ред., передм., О.І.Пометун. – К.: вид-во «Плеяди», 2006. – 220с.
2. Вукіна Н.В., Дементієвська Н. П., Сущенко І.М. Критичне мислення: як цьому навчати. Науково-методичний посібник/За наук.ред. О.І.Пометун – Харків. 2007.- 190с.
3. Дементієвська Н.П. Телекомунікаційні проекти як один із напрямів формування критичного мислення //Збірка конспектів уроків за методиками розвитку критичного мислення та наукових статей з проблем сучасної освіти. Частина II./ Харківський державний педуніверситет ім.. Г.С. Сковороди.- Харків:ХДПУб2002 106с. (стор.51-56)